

DOI : 10.5281/zenodo.1038962

УДК 351.862.4:332.12(043.3)

Валенков В. Є., здобувач, ЧНУ ім. Петра Могили, м. Миколаїв

Valenkov V., PhD student, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv

**ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ СОЦІАЛЬНОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
СИСТЕМНИХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

**FORMATION OF THE NATIONAL MODEL OF THE SOCIAL POLICY
OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF SYSTEM
SOCIAL TRANSFORMATIONS**

Проаналізовано світові моделі соціальної політики та визначено їх специфіку. Систематизовано основні напрямки економічних реформ у контексті забезпечення нормального функціонування соціальної сфери. Окреслено базові положення забезпечення ефективності національної моделі соціальної політики.

Ключові слова: *соціальна сфера, соціальна політика, модель соціальної політики, державна соціальна політика, соціально-орієнтована економіка.*

The world models of state social policy are analyzed and their specificity is determined. The main directions of economic reforms in the context of ensuring the proper functioning of the social sphere are systematized. The basic provisions of ensuring the effectiveness of the national model of social policy are determined.

Keywords: *social sphere, social policy, model of social policy, state social policy, socially oriented economy.*

Постановка актуальності. Соціальна політика держави як один з напрямків діяльності з регулювання рівня життя членів суспільства базується на відповідному рівні економічного розвитку і має бути адекватною стану економіки. Задоволення матеріальних, культурних і духовних потреб, формування всебічно й гармонійно розвинених членів суспільства здійснюється через реалізацію державою соціальних програм та різноманітних заходів соціально-економічного розвитку.

Моделі соціальної політики для різних країн відрізняються ступенем втручання держави в соціально-економічну сферу суспільства та ступенем соціальної захищеності громадян, забезпеченості свободи соціального вибору в різних верств населення та впливу соціальних процесів на економічний розвиток країни. Для України, в сучасних трансформаційних умовах соціально-економічного життя, одним із головних напрямків соціальної політики є забезпечення рівня життя населення відповідно до стандартів ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розгляду моделей соціальної політики досліджували Беляєв О. [1], Гупало О. [2], Дерега В. [3], Еспінг-Андерсен Г. [14], Ламбаєва І. [4], Лоренц У. [5], Люта Л. [6], Тітмусс Р. [14], Серватинська І. [7], Скуратівський В. [8; 9], Спікер П. [10], Шевчук А. [11], Шутаєва О. [12], Побірченко В. [13] та інші. Проте і досі питання формування національної моделі соціальної політики в умовах розширення впливу глобалізаційних та інтеграційних процесів набувають особливої значущості та актуальності.

Постановка завдання. Системно представити базові положення забезпечення ефективності соціальної політики України в умовах системних суспільних трансформацій.

Виклад основного матеріалу. Модель соціальної політики конкретної держави повинна враховувати звичаї цієї держави, її історію, економічний і політичний устрій, сформовану систему господарювання, культурні традиції тощо. У кожній країні існують свої пріоритетні напрямки, державні інститути і певні інструменти та механізми, що дозволяють реагувати на потреби соціально-економічного розвитку суспільства. У сукупності це визначає національну модель розвитку держави. Однак можна указати загальну тенденцію, характерну для всіх промислово-розвинених країн – розширення функцій держави в економічному і соціальному розвитку суспільства. Посилення ролі держави спостерігається і в країнах західної Європи ще з 1930-х років. І саме країни Західної Європи досягли помітних результатів у створенні «держави добробуту», головною метою котрого є підвищення добробуту громадян і проведення заходів, спрямованих на згладжування негативних ефектів, які неминуче виникають у ринковому середовищі [12, с. 174].

Соціальна політика не може бути первинною по відношенню до економіки і, хоча визначення соціальної політики носить абстрактний або загальний характер, модель соціальної політики носить конкретний характер.

Під моделлю соціальної політики у вузькому сенсі розуміють загальну схему опису найважливіших елементів соціальної політики, її цілей, завдань, інструментарію, форм реалізації, що обумовлені суспільно-політичними та економічними чинниками.

У більш широкому сенсі – це комплекс соціальних і економічних інституцій, діяльність яких спрямована на забезпечення дієздатності господарської та соціальної систем, а також рівноважного функціонування

суспільства шляхом досягнення рівноваги, стабільності і цілісності в системі суспільних відносин, подолання соціальної напруги, забезпечення самодостатнього рівня життєдіяльності людей, надання кожному членові суспільства можливості вільно розвиватися, реалізовувати свої здібності, одержувати дохід, поліпшувати добробут населення.

Сучасні моделі соціальної політики відрізняються ступенем втручання держави в соціально-економічну сферу суспільства та ступенем соціальної захищеності громадян, забезпеченості свободи соціального вибору в різних верствах населення та впливу соціальних процесів на економічний розвиток країни. Від того, наскільки правильно буде проводитися соціальна політика, залежить ступінь адаптації цієї держави до внутрішніх і зовнішніх викликів, розвиток громадянського суспільства. Незважаючи на зниження ролі держави в ринковій економіці посилилось й розширилось фінансування соціальних програм, за допомогою яких здійснюється політика стабілізації соціально-економічного становища суспільства. Розвиток прогресивної та ефективної для кожної держави моделі соціальної політики є одним з основних показників добробуту громадянського суспільства та позиції країни на міжнародній арені [12, с. 174].

Загострення соціальних проблем у суспільстві приховують реальну небезпеку стабільності соціальних відносин. Якщо не запобігати цим негативним процесам то ускладнюється реалізація економічних реформ, гальмується соціальний прогрес, констатується зменшення абсолютної чисельності населення, відбувається деформація шлюбно-сімейних процесів.

На сьогодні вітчизняна модель соціальної політики є малоефективною особливо в умовах економічної нестабільності та суспільно-політичної напруги, що відображається на добробуті громадян. Проблема полягає в затратній та необґрунтованій соціально-економічній політиці, яка характеризується значним навантаженням на державний бюджет за рахунок вітчизняної системи соціальних трансфертів, дефіцитності фінансових ресурсів фондів соціального страхування, в результаті чого виникає значний податковий тиск на платників податків та тінізація ринку праці [7, с. 164]. За таких умов досить складним завданням є пошук найбільш адекватної форми задоволення суспільних потреб та забезпечення соціального прогресу.

Загалом соціальна політика кожної держави реалізується у найбільш інституційній формі. В Україні за часів СРСР такою формою було соціальне забезпечення. Швеція спрямовує свої зусилля на соціальну підтримку як прогресивну форму соціальної роботи. Західна Європа активізує діяльність на ринку соціальних послуг через громадські організації. США традиційно будують свою політику на системі соціального страхування [6, с. 247].

Існує багато підходів до класифікації моделей соціальної політики. Класикою сучасного моделювання та основою для подальших розробок стала типологія Г. Еспінг-Андерсена (табл. 1) , в основі якої – ідеологічні критерії

та розміри соціальних виплат. Відповідно до цього критерію, виокремлюють консервативну, ліберальну, соціал-демократичну модель соціальної політики.

Таблиця 1

Типологія моделей соціальної політики Г. Еспінг-Андерсена [3; 6; 13]

Модель / критерії	Консервативна (маргінальна)	Ліберальна (проміжна)	Соціалістична (інституційно-перерозподільча)
Сутність	залишкова	корпоративістська	державна
Домінантна форма соціальної роботи	соціальні послуги	соціальне-страхування	соціальне забезпечення
Наявність соціальних гарантій	немає	часткова	є
Сектор	громадський сектор	бізнес	державна
Джерело надходження фінансів	заохочення до громадської ініціативи	посилення-співпраці-з-приватним-сектором	збільшення частки національного доходу в соціальних витратах
Потреба	безпека, комфорт, самоствердження, існує рівність можливостей із задоволення потреб	свобода, самовдосконалення, самоактуалізація	забезпечення життє діяльності, підвищення якості життя
Зміст	державна добробуту середнього класу	загальне благо всього народу	відпові дальність суспільства за кожного
Охоплення клієнтів	вибіркове	адресне	безособове
Спрямованість економіки у соціальній сфері	економічний розвиток держави сприяє вирішенню соціальних негараздів	захист тих, хто немає ніяких доходів, окрім соціальних	державна гарантує безпеку від соціальних негараздів
Країна	Німеччина, Австрія, Франція, Бельгія, Нідерланди	США, Велика Британія, Австралія, Нова Зеландія	Швеція, Данія, Норвегія, Ізраїль

Класифікації моделей соціальної політики та їх ідеологічно-компонентне наповнення

Дослідник	Типи	Характерні особливості
Р. Титмус [4].	Маргінальна (США)	Соціальний захист надається лише тоді, коли для задоволення потреб індивіда недостатньо не тільки його власних зусиль, а й зусиль родини та громади як природних механізмів задоволення соціальних потреб. Соціальний захист має допоміжний характер і діє вибірково щодо найбільш вразливих груп населення.
	Інституційно-розподільча (Швеція)	<i>Розподільча складова</i> - передбачає вирівнювання розподілу ресурсів між людьми; <i>Інституційна</i> - базується на прийнятті державою соціальної відповідальності за добробут своїх громадян і за пом'якшення негативних наслідків ринкового функціонування. Показник соціальних витрат у цій моделі становить більше третини від валового національного продукту, а частка приватного сектора в національній системі соціального захисту мінімальна.
	Проміжна (Німеччина, Велика Британія)	Поєднує риси як інституційно - розподільчої, так і маргінальної моделей. Цей підхід є доволі гнучким щодо соціальної й гуманітарної політики і надає можливість змінювати стратегію відповідно до внутрішньо- політичних чинників. Спрямована на забезпечення балансу між соціальними гарантіями держави та відповідальністю громади й сім'ї за члена суспільства.
С. Лейбфрід [4]. (базується на принципі «сімейної схожості»)	Англосаксонська (залишкова) або модель Беверіджа (Великобританія, США, Австралія, Нова Зеландія)	Трирівневий тип соціального захисту - відповідальність основних суб'єктів правовідносин розподілена за схемою: держава - надання базових гарантій соціального захисту всього населення; роботодавець - соціальне (професійне) страхування найманих працівників (в якому часткова участь приймає працівник); працівник - додаткове особисте страхування Орієнтація державних соціальних гарантій на прожитковий мінімум. Забезпечення державою базових потреб життєдіяльності населення (біологічних, соціальних, духовних). Доктрина соціальної солідарності У. Беверіджа (1942) поєднує в собі заходи держави, які забезпечують гарантований мінімальний рівень соціального захисту і переваги соціального страхування. У. Беверідж вважав, що допомога багатодітним сім'ям і національну службу охорони здоров'я слід фінансувати з держбюджету, а інші заходи соціального захисту - за рахунок відрахувань самих працівників і роботодавців, а також субсидій держави.
	«Модель Бісмарка»	Спрямована на максимальне врахування природи трудових відносин. Передбачає оптимальне поєднання суб'єктів правовідносин. Регламентує організацію соціального страхування з окремих видів соціальних ризиків у формі това-

	(інституціональна) (Австрія, Німеччина)	риств взаємного страхування, в яких ключову роль відіграють роботодавці і працівники. Поєднує універсальний і диференційований підходи при визначенні фінансового навантаження та розміри страхових тарифів.
	Скандинавська (модерна) (Швеція, Норвегія, Данія, Фінляндія;)	Фінансування соціальних витрат здійснюється за рахунок дохідної частини бюджету. Найвищий високий рівень і загальнодоступність заходів соціальної підтримки населення.
	Рудиментарна (Іспанія, Португалія, Греція, Італія, Франція)	Соціальна політика розрахована на найбільш бідні категорії громадян. Найвищий високий рівень безробіття.
У. Лоренц [4;5] Об'єднуючи типології Г. Еспінг-Андерсена та С. Лейбфрйда.	Скандинавська (Швеція)	Універсальна система соціального захисту. Важлива умова реалізації цієї моделі – зайнятість, що забезпечується державою.
	Залишкова	Спрямована на підтримку індивіда поза межами ринку праці. Державна соціальна допомога не має комплексного характеру та спрямована передусім на малозабезпечених.
	Корпоративістська	Запровадження страхування під державним наглядом. Держава може делегувати обов'язки щодо соціального захисту і особливо щодо соціального страхування професійним, релігійним або добродійним організаціям. Відповідальність за долю своїх працівників несе корпорація, підприємство, організація чи установа, де даний працівник працює.
	Рудиментарна (Португалії, Іспанії, Греції, Ірландії та частково Італії)	Надання персональних послуг, а також догляд держава перекладає на волонтерський та неформальний сектори
А. Сатір [10;11] (європейські соціальні моделі)	Північну, (Данія, Швеція, Нідерланди)	Відрізняється високим рівнем соціального захисту та універсальним характером надання допомоги, значним фіскальним навантаженням на ринок праці.
	Англосаксонська	Має універсальний характер надання допомоги лише у виняткових випадках, зокрема грошові виплати призначені передусім на підтримку людей працездатного віку. Таким чином, система спрямована на заохочення активності в пошуках роботи.
	Континентальна	Властива корпоративна основа соціальної політики, розмір соціальних виплат залежить від величини сплачених робітником внесків. Особи, що не мають соціальної страховки, можуть розраховувати на надання соціальної допомоги з держбюджету.
	Середземно-морська	Характеризується переважанням пенсійних виплат у соціальних витратах, значною диференціацією отримувачів допомоги залежно від статусу, регулюванням заробітної плати

Кожна модель є певною ідеологічною конструкцією, яка формується із взаємопов'язаного набору ідей та цінностей, що виражає ставлення до дійсності, визначає розуміння соціальних проблем та дії щодо вирішення цих проблем, спрямований на закріплення, розвиток чи зміну відносин у соціальній сфері. Але базовими критеріями є розмір і джерело отримання соціальних виплат, спосіб задоволення потреб, доступність і коло охоплення клієнтів.

Головним для розуміння сутності моделей соціальної політики є сектор, навколо якого розгортається активність у разі необхідності надання соціальної допомоги (держава, бізнес чи громадські об'єднання). Також треба усвідомлювати, що моделі в чистому вигляді у реальній економіці не функціонують.

Розглянемо найвідоміші класифікації моделей соціальної політики та їх ідеологічно-компонентне наповнення.

Досить поширеним є термін «європейська соціальна модель». Вона як і інші моделі є певним набором принципів, цінностей, спільних для європейських країн. У комплексі вони векторально спрямовані на зстабільне економічне зростання з поєднанням постійного покращення умов життя та праці громадян.

У структурованому вигляді в табл. 3 наведено характеристику моделей по певним критеріям. На нашу думку, результати наочно показують, що українська модель тяжіє до континентальної моделі Бісмарка (її також називають німецької моделлю).

Таблиця 3

**Характеристика моделей соціальної політики
за критеріальними ознаками**

	Скандинавська модель	Англосаксонська модель (Модель Беверіджа)	Континентальна модель (модель Бісмарка)	Рудиментарна
Основна відповідальність	Держава	Держава	Ринок праці	Сім'я і церква
Вид солідарності	Громадська	Переважно індивідуальна	Економічна	Сімейна
Рівень перерозподілу доходів	Високий	Середній	Обмежений	обмежений
Рівень наданих соціальних послуг	Середній \ високий	Середній \ високий	Диференційовані	Низький
Ступінь охоп-	Всі жителі	Всі жителі	Всі зайняті	Переважаю

лення соціальними послугами				незаможні
Джерело фінансування	Податки	Податки	Страхові внески	Страхові внески та інші джерела
Управління	Держава / профспілки	Держава	Страхові самоврядні організації	Страхові самоврядні організації
Переваги	Вирівнювання рівня життя населення за рахунок використання результатів підприємництва.	Високоєфективна: призводить до скорочення безробіття та зростання рівня зайнятості	Ефективний перерозподіл доходів за допомогою соціального забезпечення.	-
Недоліки	Висока залежність від темпів економічного зростання. Високі ставки оподаткування	Має обмеження щодо підвищення соціальних стандартів життя населення	Залежність від вікової структури суспільства. Залежність від фіскальної дисципліни.	Єе сприяє встановленню соціальної рівності; низький рівень зайнятості; велика кількість людей, які живуть за межею бідності

В даний час багато країн колишнього СРСР вже створили ефективну ринкову економіку, яка є основою функціонування соціальної держави. Нажаль в Україні це не вдалось.

У період активізації процесів економічної інтеграції України до Європейської спільноти не варто копіювати модель соціальної політики певної країни, оскільки, вона є елементом складної системи задоволення потреб населення. Насамперед, вона має відповідати національним інтересам України, враховуючи соціокультурний аспект розвитку української ментальності, історично економічний розвиток держави та характерний спосіб життя, тип суспільно-політичного устрою держави.

Модель соціальної політики України має виступати синтезом діючих ефективних моделей.

Дієвість, збалансованість, послідовність й логічність нової прогресивної моделі дозволить забезпечити високі стандарти рівня життя людей, які максимально повно враховують соціальні потреби та надають гарантії споживачам соціальних послуг. Ефективність моделі можна зафіксувати за такими ознаками: зміна соціальних потреб; зміна системи ціннісних орієнтацій, ідеології; зміна системи очікувань, життєвих пріоритетів, цілей; зміна оцінки якості життя.

Пошук найбільш ефективної моделі соціальної роботи аналіз слід проводити за такими критеріями: джерело фінансування, наявність соціальних гарантій, спосіб задоволення потреб, доступність, спосіб охоплення клієнтів, домінуюча форма надання допомоги [6].

Основними характеристиками прогресивної української моделі соціальної політики України мають стати [2, с. 216]:

- підвищення добробуту населення;
- скорочення рівня безробіття, забезпечення ефективної зайнятості населення та запобігання втраті кваліфікованих кадрів;
- зміцнення позицій та ролі середнього класу;
- удосконалення системи пенсійного забезпечення та соціального захисту;
- створення цілісної системи надання пільг, компенсацій і державної допомоги малозабезпеченим верствам населення;
- здійснення вартісної оцінки наявних соціальних пільг, скорочення їх фінансово незабезпеченої частини;
- забезпечення адресності надання пільг унаслідок різкого спрощення механізмів отримання таких пільг категоріям населення, які їх потребують;
- удосконалення системи надання пільг за професійною ознакою, їх персоніфікація, установа зв'язку з фінансовим і майновим станом пільговиків;
- підвищення рівня конкурентоспроможної національної економіки на засадах інноваційної моделі розвитку та реалізація ефективної державної антикорупційної політики;
- забезпечення зростання рівня доходів громадян випереджаючими темпами порівняно з інфляцією, яке дало б змогу підвищити платоспроможний попит населення;
- підвищення соціальної мобільності населення; сприяння поширенню волонтерського руху,
- залучення волонтерів до реалізації соціальних програм

Українська модель соціальної політики повинна базуватися на наступних базисних положеннях:

1. Запорука розвитку країни – це зростання економіки і зростання соціального благополуччя громадян. Це вимагає забезпечення дієвого функціонування ринкових механізмів. Саме вони є запорукою ефективності всієї економічної системи, а, отже, і джерелом соціальних благ. Заходи держави, що спрямовані на підтримку і розвиток ринку є одночасно найважливішою складовою її соціальних функцій.

2. Ефективність соцполітики держави не визначається розмірами соціальної благодійності та масштабами державного перерозподілу. Важливо те, що велика частина доходів повинна залишитися в руках одержувачів, а не вилучатися у вигляді податків і внесків соціальних потреб.

3. Соціальна політика повинна бути орієнтована на посилення позицій індивіда. Вона не повинна перетворювати його в утриманця, а повинна дати кожному рівні стартові можливості, щоб кінцевий результат індивіда залежав тільки від його особистих зусиль і бажань.

4. Зростання суспільного багатства і добробуту громадян має призводити до скорочення масштабів сфери соціального забезпечення. Це обумовлено тим, що соціальна благодійність з боку держави - явище тимчасове. Воно пов'язане з бідністю частини населення, нездатною підтримувати власний добробут і вимушене користуватися державною допомогою і безкоштовними послугами. З підвищенням життєвого рівня громадян така потреба зникає. Чим заможніше суспільство, тим менше в ньому відсоток населення, що підпадає під критерії одержувачів соціальних благ від держави.

5. Соціальна держава має захищати не тільки малозабезпечені верстви населення, а й особи зі значними доходами. Вони повинні бути забезпечені гарантіями щодо стабільного перебування та здійснення трудової діяльності на території даної держави.

6. Економічна свобода повинна поєднуватися з соціальним вирівнюванням. Збільшення диференціації між заможною частиною населення та біднішою породжує складні соціальні, економічні і навіть політичні проблеми.

Висновки. Таким чином, незважаючи на наявні розбіжності в підходах до класифікації моделей соціальної політики та відмінності у їх змісті, розвинуті країни спрямовують зусилля державо-управлінського впливу на забезпечення високого рівня та стандартів життя, забезпечення високого рівня соціального захисту, освіти і якості здоров'я, подолання бідності й нерівності. Модель соціальної політики України має стати складовим елементом стратегії розбудови соціально орієнтованої економіки, в основу якої покладені високі стандарти рівня життя людей, соціалізація структурних складових економічної політики, орієнтація стратегії економічного зростання на створення робочих місць.

Список використаних джерел

1. Беляєв О.О. Соціальна економіка : навч. посіб. / О.О. Беляєв, Є.Б. Ніколаєв, А.В. Келічавий. – К. : Вид-во КНЕУ. – 2014. – 481 с.

2. Гупало О.Г. Порівняльний аналіз моделей соціальної політики держави / О.Г. Гупало, О.Б. Жук // Науковий вісник НЛТУ України. – 2015. – Вип. 25.4. – С. 211-218.

3. Дерєга В.В. Соціальна і гуманітарна політика : навч. посіб. / В.В. Дерєга. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. – 178 с.

4. Ламбаєва І.А. Соціальна робота за рубежом : учеб. пособ. / І.А. Ламбаєва. Улан-Удэ : Изд-во ВСГТУ, 2000. – 110 с.

5. Лоренц У. Соціальна робота в змінюючійся Європі / У. Лоренц. Асоціація психіатрів України. – К. : Сфера, 1997. – 200 с.

6. Люта Л.П. Сучасні моделі соціальної політики як інструмент забезпечен-

ня екологічності суспільного буття / Л.П. Люта // Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2014. – Вип.36. – Т.7.– С. 242-251.

7. Серватинська І. Моделі соціальної політики та соціального страхування: світовий і вітчизняний досвід / І. Серватинська // Світ фінансів. – 2014. – Вип. 3. – С. 163-172.

8. Скуратівський В.А. Основи соціальної політики : навч. посіб. / В.А. Скуратівський. – К. : Вид-во МАУП. – 2002. – 200 с.

9. Скуратівський В.А. Управління соціальним та гуманітарним розвитком : навч. посіб. / В.А. Скуратівський, В.П. Трощинський, Е.М. Лібанова та ін.; за заг. ред. В.А. Скуратівського, В.П. Трощинського. – У 2-ох ч. – К. : Вид-во НАДУ. – 2009. – Ч. 1. – 456 с.

10. Спікер П. Соціальна політика: теми та підходи. Пер. з англ. / П. Спікер. – К. : Фенікс, 2000. – 400 с.

11. Шевчук А.П. Формування моделей соціальної політики як складова державного управління у соціально-економічній сфері / А.П. Шевчук // Універсальні наукові записки. – 2006. – № 2 (18). – С. 310-317.

12. Шутаєва О.О. Моделі соціальної політики ЄС: основні напрямки трансформації / О.О. Шутаєва, В.В. Побірченко // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Сер. : Экономика и управление. – 2013. – Т. 26. – № 1. – С. 174-182.

13. Esping-Andersen G. The Three Worlds of Welfare Capitalism / G. Esping-Andersen. – Cambridge: Polity Press. – 1990. – 35 p.

14. Titmuss R. Social Policy / R. Titmuss. – London : Allen&Unwin. – 1974. – 218 p.

References

1. Bieliaiev, O.O., Nikolaiev, Ye.B. and Kelichavyj, A.V. *Social economy [Sotsial'na ekonomika]*. Kyiv: Vyd-vo KNEU, 2014. Print.

2. Hupalo, O.H. and Zhuk, O.B. "Comparative analysis of models of social policy of the state." *Naukovyj visnyk NLTU Ukrainy* 25 (4) (2015): 211-218. Print.

3. Dereha, V.V. *Social and humanitarian policy [Sotsial'na i humanitarna polityka]*. Mykolaiv: Vyd-vo ChDU im. Petra Mohyly, 2012. Print.

4. Lambaeva, I.A. *Social work abroad [Social'najarabota za rubezhom]*. Ulan-Udje: Izd-vo VSGTU, 2000. Print.

5. Lorenc, U. *Social work in a changing Europe [Social'naja rabota v izmenjajushhejsja Evrope]*. Kyiv: Sfera, 1997. Print.

6. Liuta, L.P. "Modern models of social policy as an instrument for ensuring the environmental friendliness of social life." *Zbirnyk naukovykh prats' Instytutu psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy* 36 (2014): 242-251. Print.

7. Servatyn's'ka, I. "Models of social policy and social insurance: world and national experience." *Svit finansiv* 3 (2014): 163-172. Print.

8. Skurativ's'kyj, V.A. and Palij, O.M. *Fundamentals of social policy [Osnovy sotsial'noi polityky]*. Kyiv: Vyd-vo MAUP, 2002. Print.

9. Skurativ's'kyj, V.A., Troschyn's'kyj, V.P. and Libanova, E.M. *Management of social and humanitarian development policy [Upravlinnia sotsial'nym ta humanitarnym*

rozvytkom], Kyiv: Vyd-vo NADU, 2009. Print.

10. Spiker, P. *Social policy: themes and approaches* [Sotsial'na polityka: temy ta pidkhody]. Kyiv: Feniks, 2000. Print.

11. Shevchuk, A.P. "Formation models of social policy as a part of public administration in the socio-economic sphere." *Universal'ni naukovi zapysky* 2 (18) (2006): 310-317. Print.

12. Shutaieva, O.O. and Pobirchenko, V.V. "Models of the EU social policy: the main directions of transformation." *Uchenye zapysky Tavrycheskoho natsyonal'noho unyversyteta im. V. Y. Vernadskoho*. 1 (26) (2013): 174-182. Print.

13. Esping-Andersen, G. *The Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge: Polity Press, UK, 1990. Print.

14. Titmuss, R. *Social Policy*. London: Allen&Unwin, 1974. Print.

DOI : 10.5281/zenodo.1038863

УДК 351:330.342+614.2

Вовк С. М., к.е.н., доц., ДНМУ, м. Маріуполь

Vovk S., Donetsk National Medical University, candidate of sciences (economics), associate professor, associate professor of the department of higher education, department of health care, Mariupol

ІНСТИТУЦІЙНА ТРАНСФОРМАЦІЯ СУЧАСНИХ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я

INSTITUTIONAL TRANSFORMATION OF MODERN MECHANISMS OF PUBLIC HEALTH MANAGEMENT

Сучасна система охорони здоров'я України вкрай потребує інституціональних трансформаційних змін, особливо у механізмах державного управління на місцях. Децентралізація влади, як процес її перерозподілу, надає можливість відмовитися від застарілих типів медичних установ, механізмів керування. Дозволяє прискорити реконструкцію та зміцнення матеріально-технічної бази лікувальних закладів, зменшити витрати на їх утримання та створить умови для конкуренції, за якість медичних послуг для населення. Ще, одним з напрямів розвитку, який буде відчутний при модернізації це, абсолютно різний статус й ступень автономії місцевих керівників медичних організацій. При цьому громадські організації й приватний капітал зможе приймати участь у керівництві, що дасть новий подих для удосконалення механізмів управління охороною здоров'я країни.